

Пролетарі всіх країн, єдняйтеся!

За наукові кадри

ОБЛАН ПАРТКОМУ, РЕКТОРАТУ, ПРОФКОМІВ ТА КОМІТЕТУ ЛКСМУ ОДЕСЬКОГО ОРДЕНА
ТРУДОВОГО ЧЕРВОНОГО ПРАПОРА ДЕРЖАВНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ІМЕНІ І. І. МЕЧНИКОВА

Видається з 1933 р.

№ 9 (1662).

13 БЕРЕЗНЯ 1987 РОКУ

Ціна 2 коп.

Рішення XXVII з'їзду КПРС-в життя!

Літня сесія—не за горами

На одному з останніх засідань ректорату було розглянуто питання про підсумки зимової сесії. Які ж роздуми викликає бодай побіжний аналіз цих підсумків, які уроки слід було вивести з минулої сесії?

Обговорення цього питання в ректораті коментує начальник навчальної частини Микола Васильович ПАЩЕНКО:

— Як не прикро, але успішність студентів на денному відділенні в зимову сесію у порівнянні з зимовою сесією минулого навчального року помітно знизилась: в абсолютній успішності — з 92,3 процента до 89,3 процента, в якості — з 51 процента до 46 процентів. Певною мірою це — закономірний процес, який в цілому відбиває нові підходи в рішенні навчально-виховних завдань університету. В той же час постають і цілком справедливі питання: а чи на всіх факультетах ми дійсно підходили до підвищення якості навчання? Чи дійсно об'єктивними були наші оцінки? Чи не криється в зазначеному феномені безвідповідальність в підході окремих деканів, завідуючих кафедрами і викладачів до вирішення питань підвищення якості навчання? Чи не було в окремих випадках перегибів заради того, щоб в наступні роки п'ятирічці показати підвищення рівня успішності, а значить, створити видимість здобутків в справі поліпшення підготовки спеціалістів?

Дещо, справді, насторожує і викликає додаткові питання. Зокрема, не може не здивувати різке зниження абсолютної успішності на ряді факультетів: на історичному — 92,0 процента проти 96,1 процента, геолого-географічному — 80,9 процента проти 91,0 процента, хімічному — 81,7 процента проти 91,7 процента. Іншими словами, мимоволі може виникнути питання: коли викладачі на цих факультетах були більш об'єктивними: до чи після початку перебудови?

Окрім збільшення кількості невстигаючих студентів збільшилась і кількість «трієчників», а це значить, що знизилась якість успішності наших студентів. На таких факультетах, як юридичний, романо-германської філології, філологічному, фізичному, історично-

му число студентів-трієчників порівняно з минулим роком збільшилось на 7—10 процентів.

Звичайно, на абсолютну успішність позитивно вплинув такий фактор, як звільнення від баласту, тобто виключення із складу студентів тих, хто не зміг розрахуватись з академзаборгованістю. Така кореляція даних відсіву і успішності просліджується на філологічному, романо-германської філології, біологічному, фізичному і механіко-математичному факультетах. На останніх двох ця залежність найбільш очевидна, тобто при великому відсеві — незначні відхилення в успішності. Однак на історичному і геолого-географічному факультетах при значному відсеві, який складає 12—19 процентів, кількість «двієчників» все-таки зросла на 4—10 процентів.

Можна було б припустити, що збільшення кількості «трієчників» стало можливим завдяки контингенту перших курсів, який було набрано в умовах низького конкурсу — звідси і зниження якості навчання. Проте подібна закономірність підтвердилась не на всіх факультетах. Наприклад, на фізичному і механіко-математичному факультетах, де теж був низький конкурс, при значному відсеві (15,9 і 10,9 процента, відповідно) фізичний факультет знизив успішність на 8 процентів, а механіко-математичний — на 2 процента.

Отже, здається ймовірним і таке припущення, що показники успішності залежали не тільки від знань студентів, але й від колективів кафедр, прийнятих критеріїв оцінок, єдності вимог, що ставились до студентів як у ході навчання, так і під час екзаменів.

Не применшуючи значення всіх інших факторів, скажемо, що рівень знань, а значить і показники успішності в чималій мірі залежать від матеріально-технічних і побутових умов роботи студентів і викладачів, які на сьогодні в нашому університеті ще далекі від бажаних.

Ми навмисне зосередили увагу на «сухій» статистиці. За цифрами стоять люди. І дуже важливо, на мій погляд, щоб не тільки напередодні літньої сесії — на засіданнях учених рад чи партійних бюро факультетів — але і в повсякденній практиці кожен з нас пам'ятав про уроки минулих сесій. А вони завжди повчальні і дають поживу для роздумів.

НАША КОЛЕГА

Тетяну Іванівну Петрушину в університеті добре знають не лише на кафедрі обчислювальної математики. Сьогодні доцент Петрушина — провідний викладач по математичному забезпеченню ЕОМ. Вона успішно закінчила цільову аспірантуру в Ленінградському університеті. Свою дисертацію, зв'язану зі створенням системи штучного інтелекту, Тетяна Іванівна виконала під керівництвом члена-кореспондента АН СРСР С. С. Лаврова в групі таких же, як і вона, молодих і ініціативних вчених.

Нещодавно Т. І. Петрушина призначена науковим керівником обчислювального центру ОДУ. Широке використання обчислювальної техніки в навчальному процесі, впровадження автоматизованих навчальних систем, автоматизація наукових досліджень, розробка АСУ університету — ось далеко не повний перелік завдань, які стоять перед нашим ОЦ.

Скажемо прямо, нелегка ділянка роботи дісталася Тетяні Іванівні. Крім цього — викладацька діяльність, сім'я.

Вже перші місяці роботи на посаді показали, що Тетяна Іванівна не ухиляється від рішення нарізаних і гострих проблем, вмис бачити слабкі місця в роботі ОЦ і завжди готова до пошуку нових шляхів їх подолання.

В ці весняні дні хочеться побажати Тетяні Іванівні нових успіхів в роботі, здоров'я, сімейного щастя і благополуччя.

В. ФЕСЮНОВ,
О. ФИЛИПОВИЧ,
співробітники кафедри
обчислювальної математики.

Читайте в номері

З чого починати підготовку до літньої сесії? «З визначення єдиних критеріїв оцінки і об'єктивного осмислення і врахування недоліків минулого», — вважає начальник навчального відділу М. В. Пащенко.

— 1 стор.
«Кому потрібна імітація перебудови?» — таке питання виникає у студентів-фізиків. А що думають з цього приводу наші читачі?

— 3 стор.

ТЕЛЕГРАММА

ЧАРЛЬЗУ ХАЙДЕРУ.
ПЕНСИЛЬВАНІЯ, АВЕ-
НЮ 1600, ВАШИНГТОН.
ДС. США.

Уважаемый доктор Хайдер!
Восхищены Вашим подвигом во имя мира!

Протест против гонки вооружений отвечает интересам всех честных людей нашей планеты. Мы, студенты из разных стран, поддерживаем Ваши требования о ликвидации ядерного оружия на Земле, но считаем, что такие мужественные люди, как Вы, не должны погибать. Поэтому призываем Вас принять предложение М. С. Горбачева и прекратить голодовку.

Мечтаем встретиться с Вами, чтобы продолжить совместно борьбу за мир.

Члены интернационального комитета учащихся Одесского госуниверситета «Молодежь мира в борьбе за мир»:

Леон Бадиа Арами (Куба), Маурисио Макк (Чили), Александра Дорошенко (СССР), Роланд Дучк (ГДР), Педро де Хесус (Никарагуа), Зумбийн Хулан (Монголия), Рахматжан Гани (Афганистан), Роландо Гонсалес (Куба), Нгуэн Тхи Нам Фьонг (Вьетнам).

С ЛЮБОВЬЮ К ЖЕНЩИНЕ

Мы, студенты педагогических институтов, приехали в Одессу из разных городов Венгрии. Мы хотим лучше узнать русский язык, хотим познакомиться с жизнью советских людей, с городом. Времени нашего пребывания в СССР совпало с прекрасным весенним праздником 8 Марта. Этой дате был посвящен праздник русской и советской поэзии под общим девизом «С любовью к женщине». Он проходил в форме конкурса чтецов, кандидатуры для которого отбирались на миниконкурсах в группах венгерских студентов. Не все наши студенты хорошо владеют русским языком, в подготовке нам очень помогали преподаватели секции, особенно — главный организатор конкурса — Ковалева Инна Михайловна. Она помогла нам справиться с волнением, помогла почувствовать музыку русской поэзии. Стихи раскрывали прекрасный образ женщины — героини труда, женщины-матери, женщины — символа любви и хранительницы очага.

Звучали стихи Пушкина, Лермонтова, Есенина, Гамзатова, Тушновой, Ошанина.

В состав жюри вошли преподаватель В. Корнилова, С. Бегань, руководители венгерских групп — Хрват Тэмртен и Керекеш Ласло. Победителями конкурса стали Тибор Тотх («Отчего Лермонтова»), Мариан Хусар («Шагане» Есенина), Ангела Вагач («Дождик за окном» Гамзатова), Юдит Прибула (А. Воронина, «Возвращение»).

Конечно, праздник любви немислим без музыки. Произведения Чайковского исполнял для нас студент музыкального училища Александр Ковалев.

Через 3 недели мы отправимся на родину, но еще долго будем помнить Одессу, университет и самый красивый из праздников — праздник женщин.

Шикловельди ЖОЛТ,
стажер из ВНР.

НАВЧАННЯ І НАТХНЕННЯ

Вогонь навчання. Чи запалає він без натхнення вчителя й учня? Як запалити його, підтримувати тепло цього вогню, який зігрівав і окрилює не тільки студента, але й викладача! Як перетворити процес їх спілкування в свято!

Своїми роздумами про це діляться співробітники кафедри філософії гуманітарних факультетів ОДУ.

1.

Тамара Андріївна Тарасенко — виконуюча обов'язки завідувача кафедрою, доцент, кандидат філософських наук:

Сьогодні вже ніхто не сумнівається, що навчальні курси суспільних наук, які в університеті читаються за розширеною програмою, в найбільшій мірі сприяють розвитку інтелекту і громадської свідомості студентів.

Викладачі нашої кафедри намагаються проводити заняття так, щоб на них завжди була атмосфера неформального спілкування студентів і педагогів, висловлювалися своєрідні, нетривіальні думки, панував дух інтелектуальної творчості.

Такими принципами в своїй роботі керуються викладачі нашої кафедри І. М. Попова, І. А. Гризова, І. Я. Матковська, Ю. І. Зусь, Л. П. Перидська, Г. В. Леонова та інші.

Крім того, проводиться позааудиторна робота, покликана розвивати логіку мислення, ерудицію студентів, виховувати громадянську і моральну позицію. Це, для прикладу, діяльність філософських і політичних клубів на різних кафедрах гуманітарних факультетів. Так, в грудні минулого року з успіхом пройшло засідання філософського клубу, на якому студентами обговорювалась проблема «Соціологічний портрет сучасної молоді».

Великий спектр суджень було розгорнуто на диспуті по повісті Ч. Айтматова «Плаха» (доцент Л. А. Бурчак). Неформально проводиться свої засідання клуб «Юрист 80-х років» (доцент М. С. Черкес).

Певна виховна і освітня робота проводиться і в гуртожитках. Однак хотілось би, щоб наші зустрічі зі студентами були більш безпосередніми. Ми хотіли б бесідувати зі студентами з тих питань, які їх щиро хвилюють. Згадуючи своє студентське минуле, скажу, що прихід викладача був для нас справжньою подією, а спілкуван-

ня з ним — святом. Як відродити ці прекрасні традиції? У всякому випадку, викладачі намагаються робити перші кроки на шляху до цього. Невимушений діалог дає інформацію для роздумів не тільки студентам, але і нам, викладачам. Ми чекаємо від студентів ініціативи і підтримки такому спілкуванню. Тим більше зараз, коли ставиться питання про студентське самоврядування, знання і досвід викладачів можуть бути корисними.

Широким полем для напруженої інтелектуальної роботи є наукова бібліотека університету зі старими добрими традиціями і штатом відданих своїй справі «бібліотечних ерудитів». Назву лише кілька імен: В. С. Фельдман, О. Ю. Ноткіна, С. В. Савельєва та багато інших. Наукова бібліотека завжди була центром, навколо якого гуртувались найбільш допитливі студенти.

Що стосується культурного життя студентства, яке є могутнім засобом в розвитку його інтелекту і емоцій, не можна не відзначити роботу студентського клубу, набирав реального впливу КВН, працює кіноклуб.

У однієї з моїх колег, І. А. Гризової, є улюблений вираз: «Нельзя напоить коня, не испытывающего жажды». Це стосується безпосередньо і теми нашої бесіди. Цілком очевидно, що інтелектуальний розвиток людини пов'язаний з його власними вольовими зусиллями, творчим напруженням думки, з його бажанням бути освіченою людиною і справжнім професіоналом. І ще мені хотілося б відзначити, що важливе не тільки те, що ми даємо студентам, але дуже цінно, коли ми знаходимо зі студентами зворотний зв'язок, коли перед викладачами ставляться незвичні питання, висловлюються наукові судження, коли студенти впевнено демонструють зразки володіння загальнолюдською культурою. Все це дуже стимулює і творчу

роботу викладачів. Таким чином, напружений поступальний рух інтелекту — це двосторонній процес.

Що таке логіка? Які її можливості в розвитку інтелектуального рівня студентів? Про свій досвід та інші проблеми розповідає доцент Юрій Йосипович Зуєв.

— В різний час і на різних факультетах університету мені довелося читати історичний і діалектичний матеріалізм, зараз веду курс логіки на гуманітарних факультетах.

В своїй роботі часто використовую різноманітні задачі, для вирішення яких треба оцінити ситуацію, логічно її осмислити і відповісти на ряд питань. Вони тренують спостережливість, примушують використовувати вже набуті знання з логіки. Адже можна прекрасно знати всі правила, але значно складніше застосувати їх творчо. І саме курс логіки сприяє розвитку цієї якості у студентів.

Крім задач, я даю студентам завдання, для виконання яких потрібні навички наукового підходу. Списати це — неможливо. Якщо студент зробить мені простий конспект статті, я таку роботу не прийму. Ось приклади таких завдань, які вимагають власних зусиль студентів: «Роль висновків по аналогії в байках», «Логічні засоби сатири і гумору», «Логічна природа метафор». В роботі «Логіка запитань в творі «Аліса в країні чудес» студент порівнює англійський і російський тексти, відзначає особливості, які губляться в російському тексті, аналізує їх.

Таким чином, всі ці теми я намагаюся зв'язати безпосередньо з майбутньою спеціальністю студентів: філологів, істориків, юристів. Такі роботи ніхто не може написати, не задумуючись. Тому потрібні викладацькі консультації, які, до речі, до цього часу не враховувались в навантаженні викладача. В курсі діалектичного матеріалізму я завжди намагаюся використовувати діалогові форми типу сократівських бесід. Використовую також рольові ігри. Питання ставиться так: як з рівня здорового глузду піднятися до рівня філософської реф-

Якова Савицького на юридичному факультеті знають майже всі. Член комітету комсомолу факультету, він добре справляється з громадськими обов'язками відповідального за трудове виховання. Вчиться Яків добре, зимову сесію склав на «відмінно». На запитання, як йому вдається поєднувати громадську роботу з відмінним навчанням, трохи знітившись, відповів: «Нічого особливого, кожен повинен сумлінно виконувати свої обов'язки».

Розмовляємо про вузівські проблеми перебудови. Яків вважає, що самостійна робота студентів — це не відкриття Америки, бо якщо ти витримаєш конкурс і вступиш до університету, то напевне усвідомлюєш, що за тебе ніхто вчитися не буде. Як і багато інших, він однак вважає, що в перебудові, яка проводиться, є певні недоліки. На його думку, скорочення лекційних годин себе не виправдає, бо нічого не може бути кращого, ніж живий контакт із знающим викладачем.

В. ОКСАНЕНКО.

лекції. У вересні минулого року я підготував доповідь на симпозіум у Варшаві: «Категорії, евристика і педагогіка». До цієї роботи поставились з великою увагою. Зараз працюю над курсом «Евристичні і діалогові форми творчого навчання». Вважаю також за необхідне проводити бесіди, писати твори з моральних проблем, про смисл життя і т. д. Для прикладу, викладач мехмату В. А. Зайцев вміє створити на своїх лекціях прекрасний клімат довіри і взаєморозуміння зі студентами.

В рамках перебудови вищої освіти треба загальні лекції замінювати на семі-

нарські заняття і консультації. Причому, скорочувати лекційні години радикально, інакше губиться сам смисл таких змін.

На закінчення я хотів би відзначити ось що: помилки роблять всі, але коли робить помилки сам викладач — вся робота проходить марно. Тому нам потрібні не лише конкретні розробки і методики, але, найголовніше — загальний методичний режим, якому б підпорядковувалась робота всіх викладачів.

Т. СИЧ,
студентка V курсу
мехмату.

методичні проблеми

СИСТЕМНИЙ ПІДХІД У ДІЇ

У січні 1987 року кафедрою теоретичної механіки ОДУ спільно з лабораторією методики ТЗН проведено експеримент з метою перевірки впливу деяких аспектів системного підходу і структури дидактичних матеріалів на формування знань в процесі аудиторних занять. Двом групам п'ятих курсів заочного відділення механіко-математичного факультету за програмою необхідно було прочитати курс динаміки за 10 днів (10 годин лекцій і 16 годин практичних занять).

Традиційно в цьому випадку викладаються тільки найбільш складні питання з огляду на те, що студенти вже самостійно попрацювали над курсом і виконали досить складну контрольну роботу. Така ситуація передбачається, але реалізується лише незначною частиною студентів. Переважна більшість, як правило, не може працювати з рекомендованою, дуже складною для них літературою і не в змозі самостійно виконати контрольну роботу. В цьому легко переконатися, перевіряючи рівень знань студентів.

В нашому випадку основний

зміст курсу читався послідовно, з усіма доказами і рішеннями задач. Це можна зробити і за 26 годин, якщо зміст курсу побудувати на основі деяких системних узагальнень і алгоритмів за принципом «добре організованої системи» з розрахунком на самоврядування.

В змісті лекцій і практичних занять були включені положення з психології мислення та філософії. Були запропоновані і прийняті студентами елементи проблемного навчання.

В результаті склалась атмосфера не лише зосередженої пасивної роботи (характерної для заочників), але і творчого пошуку для тієї частини студентів, яка мала хоча б найменші дані для такої роботи.

Студентам не пропонувались готові визначення, схеми чи алгоритми. До узагальнень і висновків приходили в спільному пошуку з участю студентів. Формувався загальний підхід до рішення пізнавальних задач, на основі якого студенти могли самостійно будувати докази і розв'язувати задачі. На такому рівні могли

працювати не лише найбільш підготовлені студенти, але і ті, які лише слухали і вели записи. Працював графо-аналітичний спосіб подачі навчальної інформації. Особливість його в тому, що всі елементи логічно завершених відрізків навчального матеріалу з усіма зв'язками і відношеннями подаються на одному оглядовому полі. При цьому не уникнути повторних записів основних понять і формул, які необхідно твердо знати. Значимо, не вдаючись до подробиць методу, що всі, хто регулярно відвідував заняття, добре склали іспит. «Активісти» отримали високі оцінки. Можливості і особливості запропонованого нами аспекту системного підходу в навчанні ще далеко не розкриті. Необхідно продовжувати роботу по удосконаленню методики підготовки дидактичних матеріалів як одного з найбільш реальних, доступних і природних шляхів удосконалення навчального процесу у вузі.

Д. ВОРОНОВСЬКИЙ,
зав. лабораторією
методики ТЗН.

ЕКСПЕРИМЕНТ ТРИВАЄ

На кафедрі педагогіки ОДУ згідно з планом АПН СРСР ведеться наукова робота, в рамках якої студенти вчать використовувати ЕОМ для перевірки знань школярів. У ході виконання НДР нами розроблена методика перевірки знань з використанням ЕОМ.

Першою провела перевірку знань учнів з застосуванням ЕОМ завуч школи, випускниця нашого фізфаку Л. Кожина на уроках фізики в дев'ятому класі. За її прикладом працюють викладачі Т. Смолинська, В. Каландаєвська, Г. Чернега.

Вчителька української мови та літератури В. Гризан залучила до цієї роботи студентів-практикантів філологічного факультету. Студенти філфаку Н. Колотиліна, Л. Петров, Л. Ганголюк склали спеціальні вправи і провели такі заняття з учнями чотирьох восьмих класів з української мови, а студентки А. Войтюк та Т. Акімова — з української літератури в п'ятому класі. Студенти механіко-математичного факультету І. Суслів, С. Найденова, О. Стоякіна та Н. Маковейчук провели експеримент в шостих-сьомих класах, а студенти філологічного факультету Л. Педешко, О. Пасвалюк та І. Федорченко вже

другий рік самостійно проводять такі заняття з української мови.

З допомогою ЕОМ створюються умови для проведення глибокої діагностики стану знань кожного учня з широкого кола питань навчальної програми. Спостереженнями встановлено, що учні виконують завдання з 10 питань за 15—20 хвилин. ЕОМ видає розпечатку інформації про результати перевірки чотирьох паралельних класів (120—140 учнів) за 4—5 хвилин. Важливо і те, що в розпечатці, яку видає ЕОМ про результати перевірки контрольної роботи у вигляді таблиць, діаграм і рецензій, фіксуються правильні і помилкові відповіді на всі питання контрольної завдання.

Зрозуміло, обчислювальний центр університету не може обслуговувати всі школи міста. Але в умовах реформи кожна школа має базове підприємство, мікропроцесорну техніку якого можна з успіхом використовувати в інтересах навчального процесу.

К. НОРКІН,
доцент,
Н. БОЖЧЕНКО,
ст. математик ОЦ.

Диск-клуб

Традиційною формою ідеїно - політичного виховання студентської молоді є наставництво. Тривалий час в університеті накопичувався досвід, вироблялися на всіх факультетах свої методи копії і дбайливої виховної роботи, яка ставала все більш багатомірною, охоплювала всі сфери життя студентів і врешті призвела до того, що майже позбавила студента можливості самому щось вирішувати.

Закономірно напрошується питання: за що відповідає наставник? Мабуть, легше відповісти на протилежне: за що не відповідає. Форма наставництва виявилася дуже зручною для деканатів: є з кого спитати за всі порушення студентами дисципліни, за погану успішність, за невізди на сільгоспроботи, за нараховання стипендій, за бруд в гуртожитку, за неяку студентів на недільники, за проведення ГПП... — та врешті хто візьметься перерахувати всі «за що...»? Коли ж торкнемося питання, які обов'язки лягають на студента, то тут продовжує діяти вкрай погана тенденція поганих батьків: нехай вчиться, а все інше — я сам. Та аби ж вчився!

Так поступово наставник

перетворювався в опікуна, а студент — в інертну в більшості своїй постать, яка байдуже сприймає всі заходи, організовані й проведені наставником. Така загальна, подана свідомо в згущених фарбах картина ні в якому разі не перекреслює тієї великої роботи, яку виконували і виконують наставники академгруп. Але час ставить перед нами нові завдання у підготовці спеціаліста. XXVII з'їзд КПРС рішуче вимагає від нас «добиватися підвищення ефективності навчання, докорінного поліпшення підготовки молоді до самостійного життя і праці, виховання свідомих будівників нового суспільства».

В цьому навчальному році сталися певні зміни в роботі наставників університету. Перш за все змінилася структура наставництва. За рішенням парткому, наставників залишено лише на 1—2 і частково на 3 курсах. Їм надана можливість самим планувати свою роботу, визначати тематику виховних годин, виходячи із специфіки факультету, особливостей курсу, групи, враховуючи інтереси студентів. Разом з тим, перед наставниками перших курсів поставлено завдання максимально наблизити студентів до самоврядування на старших курсах — в цьому зараз полягає головна функція наставника. Не опікати, не позбавляти ініціативи, бажання діяти, яке властиве усім молодим!

Багатьом наставникам студентської молоді треба сказати сьогодні слово вдячності за їхню роботу. Добре знають в університеті наставників В. О. Фабіанську, М. М. Фащенко (філфак), Г. П. Сохраненко (хімфак), С. В. Козицького (фізфак), І. Л. Вовчук, Л. Д. Бабаніну

(біофак.), О. Б. Дьоміна (істфак), В. В. Реута (мехмат), В. Г. Ковальську, В. Т. Есаулову (РГФ), Л. Д. Довгополу (юрфак), А. М. Ляліна (ГГФ). Вони вбачають зміст своєї роботи в доброму знанні потреб молоді, активізації студентської думки, пошуку нових форм роботи. А основою виховання стає віра в людину, щирість у спілкуванні, яка в багатьох випадках переростає в справжню дружбу.

Велику роботу проводять наставники університету, допомагаючи студентам правильно організувати своє навчання, залучаючи їх з перших курсів до наукової роботи. Заслугує на увагу досвід наставника П. курсу філологічного факультету Л. Г. Холоденко, яка систематично проводить тематичні вечори студентів, запрошуючи на них відомі колективи самодіяльних ансамблів народної пісні — переможців у республіканських конкурсах - оглядах. Так, вечір-семинар, присвячений 70-річчю Великої Жовтневої соціалістичної революції, що відбувся в грудні 1986 року, викликав інтерес не лише другоккурсників. Така робота виховує у студентів повагу і любов до рідного слова, народної творчості, допомагає осмислено сприймати навчання.

Разом з тим, як мені здається, в роботі наставника є та межа, яку переступати не можна. Найбільш прикра помилка трапляється тоді, коли наставник силою свого авторитету подавляє самостійність студентів, підміняє функції комсомольського і профспілкового активу, що призводить до різкого спаду ініціативності, втрати самостійності, а остаточно — до байдужості студентів.

Наставник і студентське самоврядування

Це підтвердилося ще раз в I семестрі цього навчального року, коли студентам була надана можливість спробувати свої сили в організації і проведенні політінформації. На жаль, не всі комсомольські організації справилися з цією роботою. Про це, зокрема, свідчать окремі статті в газеті «ЗНІ». Однією з причин називалася та, що політінформації проводилися на початку першої пари, а це викликало незадоволення викладачів, оскільки втрачався лекційний час. Але головна причина не ця. Очевидною стала безпорадність комсомольських організацій та активу в чіткій організації роботи.

З другого семестру політінформації будуть проводитися щопонеділка в усіх групах після занять. Починає діяти семінар політінформаторів, заняття якого проводитиметься другої і четвертої п'ятниці о 15.00 — для факультетів нового аудиторного корпусу (Пролетарський корпус, 24) в ауд. 7, для інших факультетів — у Великій хімічній аудиторії. Проведення політінформації знову-таки покладається на комсомольський актив, який повинен врешті довести свою здатність робити діло самостійно, не чекаючи «няню» - наставника! Своєю дівздатністю повинен показати у налагодженні цієї роботи і комітет комсомолу університету. Адже тут ніякої довготривалої перебудови не треба — необхідно працювати!

Ми повинні вже сьогодні готуватися до нових форм самоврядування, функції якого можуть поширюватися і на студентський гуртожиток, і на розподіл стипендій, і на сільгоспроботи та інше. Візьмімо хоч би той же гур-

тожиток, який викликає стільки нарікань!

На мій погляд, давно виникла потреба переглянути положення про проживання в студентському гуртожитку, внести це питання на широке обговорення. Основна відповідальність за порядок у наших гуртожитках повинна лягти на студента, який там живе. Не можна, як мені здається, закріплювати на віки вічні кімнату за одним студентом, бо це дає право одному проживати в гуртожитку всі п'ять років навіть тоді, коли він нещадно нехтує правилами проживання в ньому, а інший — навіть найкращий студент — так і не потрапить туди. Настав час матеріальної відповідальності студента за всі ті збитки, що він завдав університету, ламаючи стільці, столи, псуєчи інші меблі та приміщення. Треба врешті, щоб студент «не виступав» у нас в двох образах: гарний і чемний у стінах аудиторій і водночас аморальний в гуртожитку. Чи не варто суворіше питати за поведінку поза університетом, відбивати це і в студентських характеристиках, враховувати при нарахованні стипендій, при розподілі за призначенням і т. д.?

Як бачимо, роботи у нас непочатий край. Ніхто не допоможе і не вирішить назрілих проблем, якщо студенти самі не візьмуться за справу. А може, і не треба наставникам опікати і готувати студентів до самостійності? Може, відразу, з першого курсу, надавати їм право вирішувати і діяти самим? Хотілося б знати, що думають з цього приводу студенти.

Н. ПАШКОВСЬКА,
член парткому
університету.

КОМСОМОЛЬСЬКИЙ ПРОЖЕКТОР

Хіба це перебудова?

«Там, на неведомих дорожках...»

Казуїстик XX з'їзду

Перебудова, прискорення... Ці слова ми сьогодні чуємо досить часто. І поступово звикли до них, не завжди задумуючись над їхнім змістом.

На фізичному факультеті поступово набирає сили студентське самоврядування. В основному сфера його дії — гуртожитки. Студрада, як і раніше, виконує свої традиційні функції, тільки раніше про це не говорили, як про студентське самоврядування.

В зв'язку з реформою вищої школи на нашому факультеті відбуваються зміни і в навчальному процесі. Раніше факультет проводив заняття за одним розкладом. Зараз їх два. Основний розклад і розклад консультацій, які на перших порах також вважаються обов'язковими. Отже, якщо в минулому семестрі ми мали 38 навчальних годин, то в цьому семестрі — 44 навчальних години на тиждень.

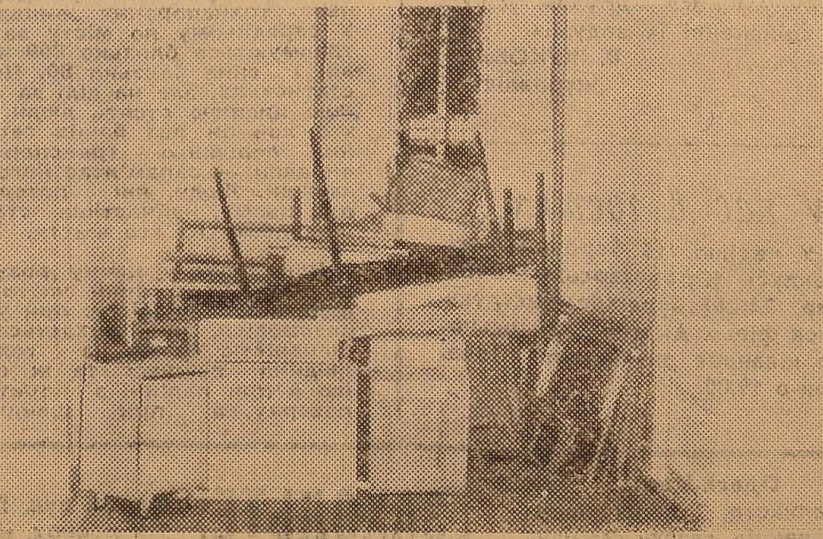
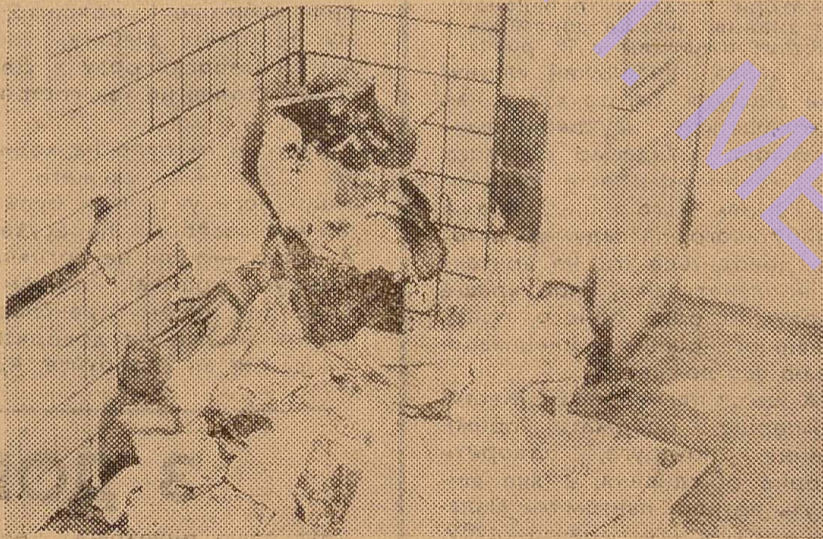
А говорилося ж про «самостійність» в роботі студентів і про те, що зменшення кількості лекційних годин проводиться з метою збільшення часу для самостійної роботи, для роботи в бібліо-

теці тощо. Студентів не влаштує така перебудова. Про це йшлося, зокрема, на комсомольських зборах III курсу фізфаку. Між іншим, збори прийняли рішення клопотатись про перехід на старий метод навчання. Крім того, ніхто з адміністрації не подумав про те, як студент може висидіти «чотири пари», не маючи де перекусити? Ось над чим варто було б подумати нашим профспілковим органам. Адже випускаючи спеціалістів, треба випускати їх ще й здоровими.

Очевидно, щоб комсомольці не задавали питання, кому потрібна така перебудова, треба ретельно все зв'язати і подумати, що саме слід перебудувати. Адже міняти треба лише те, що морально застаріло і не відповідає вимогам сьогодення.

Для переходу на самостійну роботу студентів необхідна більша кількість різноманітних методичних посібників, розробок лекцій тощо. На сьогоднішній день університет не має змоги забезпечити нас методичками, хоч на кафедрах тексти таких розробок є. Інакше кажучи, є над чим задуматись...

О. ВАЩУК,
голова штабу «КП» фізичного факультету.

Рейд по гуртожитку № 2, в якому мешкають студенти історичного факультету, дав багату «інформацію для роздумів».

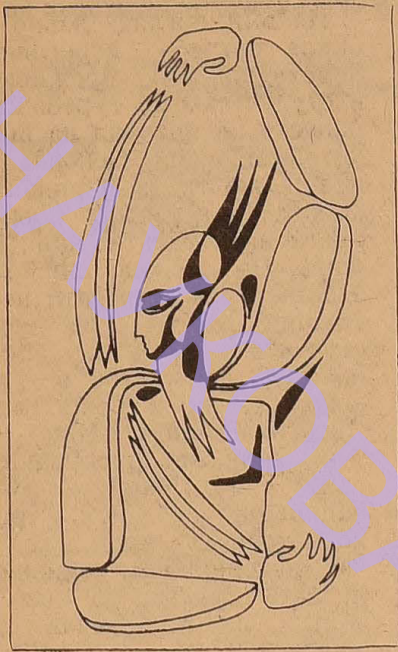
Створені тут умови цілком сприяють загартуванню як організму студентів, так і їх волі. В приміщеннях холодно, кімната під щасливим номером 13 «перенаселена» (п'ять мешканців замість чотирьох). Ремонт, який затіяли в середині навчального року, позбавляє студентів можливості користуватися побутовими приміщеннями. А втім, чи можна називати ремонт те, що робиться — звичайну побілку.

В гуртожитку нами виявлені кімната невідомого призначення, яку називають «сушильною». Приміщення це настільки холодне, що тут можна швидкопсувати продукти зберігати. Але, кажуть, є оригінали, які перечалися, коли висохне сорочка: в лютому-березні чи в березні-квітні.

Диспути про розподіл сиров'язків по прибиранню приміщень за участю студентів і технічного персоналу в цьому гуртожитку проводяться перманентно. Правда, це ніяк не сприяє наведенню порядку. Поговорку «сор из избы не выносят» тут розуміють буквально. Дійшло до того, що захарашеними кухнями гасують ситі, задоволені пацієнти, які розполюють вразливих першокурсників. Кажуть, досвідчені старшокурсники звикли перебувати в цьому «світі тварин», навіть напридумували цим довгохвостим прізвиськом: «Дашка приходила... Машка побігла».

Поверталися ми з тяжким серцем. Звичайно, прорахунки АГЧ відчуються. Більше того, вони обумовлюють ставлення студентів до порядку в своєму домі: мовляв, коли відповідальна служба працює аби ян, то що з нас питати. І все ж...

Посланець далеких предків

«Я — посланець ваших далеких предків», — говорить жест, чи по-науковому кінема. Він прийшов до нас з глибини віків, коли мова жестів була єдиною, якою володіли наші предки.

Чи знаєте ви, що кінема «припідняти капелюха», «погукати руки» — пра-пра... дідуся інших жестів. Багато віків тому зняти військовий шолом і протягнути руку означало доброзичливість, незахищеність.

«Вибачте, — можуть заперечити деякі читачі, — а навіть нам жести зараз, коли всі ми прекрасно вміємо спілкуватися за допомогою слів?» Відповідаємо: жест — не архаїзм. Доводимо: хіба в наш електронний час не користуються жестами регулювальники руху на вулицях, спортивні судді, монтажники і багато інших? А хіба не прекрасне міжнародне мистецтво пантоміми, суцільно побудоване на жестах? І по ходу здогад: а може кінемама варто було серйозніше зацікавитись лікарям-психіатрам? Наприклад, лікар показує пацієнту певний жест. Просить прокоментувати його значення. Відповідь буде залежати від психічного і емоційного стану хворого. Та й викладачам російської мови як іноземної варто було б подумати про застосування жесту на науковій основі.

Або звернімося до індійського «театру катакалі» — синтезу гри, пісні і танцю на сюжети індійської міфології. Щоб зробити своє мистецтво зрозумілим всім, в тому числі всьому населенню Індії, яке розмовляє більш як на 250 мовах, артистами використовується спеціальний код, мова жестів — «мудра».

Ну і на завершення «монологу» про жест, звернемося до Демосфена. На питання про найважливішу якість для оратора він відповідає: «Жест». А потім? — «Жест». А ще? — Знову-таки «жест»! Багато років захоплюється вивченням природи жесту одеський журналіст Едуард Арзунян. Він створив своєрідну колекцію, готує до видання перший в світі словник міжнародних жестів. А ось словники національних кінем вже є, хоч їх небагато.

Для прикладу, кілька років тому в Токіо вийшов «Словник російських жестів» А. Акішина і Х. Кано.

Як відомо, захоплення має властивість передаватись іншим. Арзунян захопив своєю ідеєю багатьох друзів. Так, близько 3 років тому, дякуючи їх зусиллям, виник літературно-художній клуб «Жест». Тут бувають актори, художники, хореографи, кінематографісти, етнографи, робітники, службовці. Працюють над картотекою, словником, читають вірші, сперечаються, одержують потрібну для своєї професії інформацію...

Нещодавно члени клубу «Жест» виступили з великою, різноманітною програмою в Будинку актора. В цьому літературно-художньому вечорі брав участь і улюбленець публіки, народний артист РСФСР Юрій Куклачов. Зал вибухав сміхом, коли артист створював образи за допомогою жестів. Тепло була прийнята пантоміма «Метелики в світлі вуличних ліхтарів» за оповіданням С. Льюїса. Сценарій для неї написав Едуард Арзунян. Одеське телебачення показало коротку програму про клуб «Жест».

Неординарно, нетрадиційно підходять жести до загальноновідомого. Так, Едуард Арзунян і Олександр Норін написали статтю про відому картину В. І. Сурикова «Бояриня Морозова». Ця картина, на їх думку, справжній театр жестів. Згадаємо хоча б юридичного. Відомо, що це така ж історична особа, як і зображена бояриня Морозова і її сестра. Про нього писав протопоп Авакум: «На Устюге 5 лет бес-

престанно на морозе бос, в одній рубашке, я сам всему самовидец». Так ось, ходити босим — міжнародний жест, який означає релігійне покаяння, покавання, вічну пам'ять і т. п.

Автори статті переконані, що знання жестів допоможе і мистецтвознавцям в їх роботі.

А зараз невеликий «ліричний відступ». Багато хто з нас захоплюється науковою фантастикою. Згадаємо відомого письменника-фантаста Бредбері. Героям його книг, людям майбутнього, за задумом автора, доводиться іти на контакт з інопланетянами. Щоб краще зрозуміти одне одного, представники різних цивілізацій вдаються до жестів.

А що ж планує клуб «Жест»? По-перше, одержати приміщення, по-друге, створити творче об'єднання, в яке ввійдуть артисти пантоміми Палацу моряків і есперанто-клубу. Тож побажаємо Едуарду Арзуняну і його друзям успіхів у здійсненні їх задумів.

В. ЖУКОВА,
журналіст.

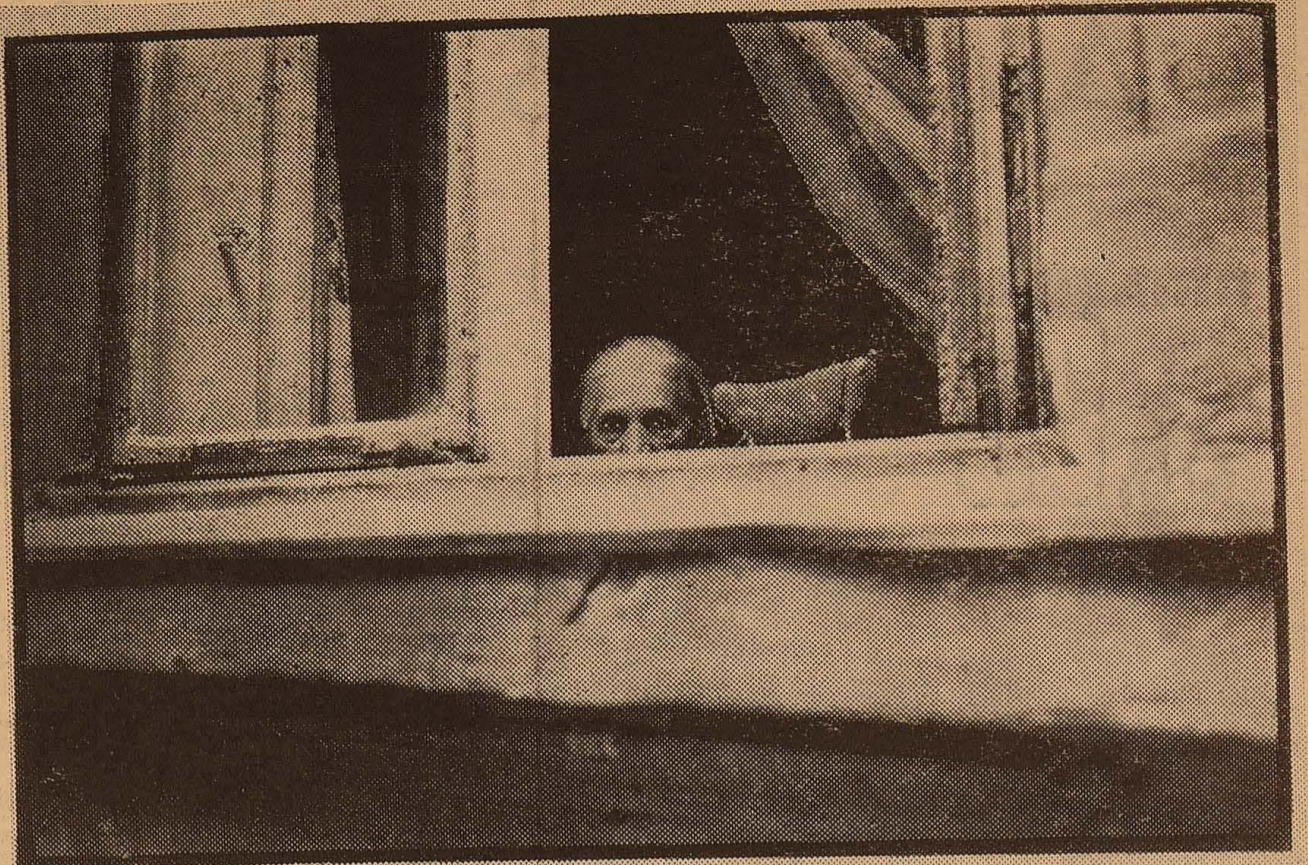
ДО ВІДОМА ЧИТАЧІВ

В «ЗНК» (№ 7 від 20 лютого 1987 року) з вини позаштатного кореспондента була надрукована інформація про студента юрфаку Якова Савицького під чужою фотографією. Редакція вибачається перед Я. Савицьким.

у нас в гостях...

— У неділю, 15 березня, в кіноклубі (Пролетарський бульвар, 24/26) буде демонструватися фільм Андрія Тарковського «Іванове дитинство». Початок о 19.00.

Студклуб.

ДЕ ТИ, СИНКУ?

Самотність... Тема вічна, як любов. Тема, що не залишає байдужим будь-яку чесну людину. Ми публікуємо фотоеюд співробітника університету Петра Шнейдерова «Де ти, синку!» і плакаємо надію на чи-

тацький відгук, на серйозну розмову про те, як і чим ми можемо допомогти самотнім старикам, які все своє життя працювали для людей.

ОЛЕГ ДОРОХІН

* * *

Совпали стрелки —
Суток больше нет.
Меня полночный миг
В иные сутки кличет.
Из predeterminedенной
Суммы лет
Осуществлен опять
Невозможный вычет.
И тут же рухнул
Призрачный кордон.
Во сне рассыпался,
Возникший ненароком.

И не успел
Ни осенить мой сон,
Ни затенить его
Неведомым упреком.
Я сплю.
И скорость мыслей —
На нуле:
Ведь я не вижу
Даже сновидений.
А если б видел,
Спящему в тепле,
Мне мир, наверное,
Казался бы весенним.
Наутро встану.

Распахну окно.
Влетит ко мне
Дыханье бодрой стыни.
Помчатся думы
Лентами кино,
Где кадры яркие
Не сменяются пустыми.
А половина мира
Ляжет спать.
Две части суток,
Точно вдох и выдох.
И где-нибудь
Демографы считают
Начнут родившихся,
Умерших и убитых.

поради лікаря

БІГАЙТЕ НА ЗДОРОВ'Я

Якщо хочеш бути сильним — бігай!
Якщо хочеш бути красивим — бігай!
Якщо хочеш бути розумним — бігай! —
говорить відома давньогрецька приказка. Як бачимо, з давніх давен люди турбувались про своє здоров'я, багато ходили і бігали. І, можливо, тому проблема діабету, гіподінамії, атеросклерозу в Давній Греції стояла не так гостро, як зараз.

Чому ж їм було не ходити і не бігати, скажете ви, якщо ноги у ті часи були основним засобом пересування. А тепер — куди не поглянь — автобуси, трамваї, поїзди, літаки, при такому транспорті і ходити майже не доводиться. І все ж ви спробуйте, йдучи

до магазину, на роботу, додому, не сісти в переповнений трамвай (тролейбус, автобус), а пройтись по вулиці пішки, подихати повітрям, милуючись всім, що нас оточує. А якщо ви ще і почнете бігати, хай спочатку небагато, без сумнівів, будете почувати себе набагато краще.

Вчені підраховували: кожні півгодини бігу на день приносять 10 годин здорового радісного життя.

У людей, які постійно займаються бігом, розвивається стійкий імунітет до простудних захворювань, поліпшується дихання, кровообіг, робота серця, вся діяльність організму.

Біг змінює раніше безсистемний режим дня, дисциплінує, виробляє стимул до ак-

тивної творчої праці. Оздоровча ходьба і біг — один з самих простих і ефективних засобів позбавитись зайвої ваги і численних захворювань.

Якщо ви хочете стати довгожителем — не гайте часу, починайте бігати, якщо ви курите або п'єте — біг допоможе вам позбавитись цих згубних звичок.

А якщо вам необхідно спочатку порадитись з лікарем, приходьте в будь-яку поліклініку. Там, в консультативному пункті, ви одержите відповідь на будь-яке питання.

Так що ходіть, бігайте, загартовуйтесь, зберігайте своє здоров'я!

Б. АНІКІНА,
лікар студентської поліклініки.

З ДОРОГОЮ НЕ ЖАРТУЮТЬ

На долю пішоходів приходить значна частина загіблених та поранених при дорожньо-транспортних випадках. У середньому по місту за рік травмуються близько 800 чоловік і гине близько 80. Це — статистика, але на ділі за кожною цифрою стоять люди, той хто хоч би раз бачив серйозний дорожньо-транспортний випадок — запам'ятає його назавжди. Люди, які потерпіли при цьому, найчастіше стають інвалідами на все життя.

Показовим у цьому розумінні є приклад, який часто наводять спеціалісти: при ударі автомобіля, який рухається зі швидкістю 40 км на годину, людина відчуває те ж саме, що й при падінні з третього поверху, а при швидкості

60 км на годину це рівнозначне падінню з шостою поверху. Тепер уявіть собі травму, яку одержує пішоход, що потрапив під машину. Чомусь давно і в багатьох сплалася помилкова думка, що водій нікуди не дінеться — об'їде, інакше йому доведеться відповідати. Але, по-перше, дуже часто буває, що пішоход ставить водія у безвихідне становище, коли уникнути наїзду практично немає ніякої змоги. По-друге, кожний випадок розбирається дуже ретельно, і в результаті встановлюється істина вина, яка, між іншим, найчастіше лягає на пішохода. І, по-третє, хіба вам буде так важливо, чи намагається водій чи ні, якщо ваше власне здоров'я буде підірване до кінця життя.

Найчастіше під колеса транспорту потрапляють літні люди та молодь. Проте деякі рекомендації дійсні для будь-якого віку.

Перше: користуватись пішохідним переходом, який позначено розмітною. Різні дослідження показали, що це значно знижує для пішоходів ймовірність стати жертвою дорожнього випадку.

Друге: бути уважним при переході. Переходити вулицю по найкоротшій відстані. Цим правилам слід навчати дітей, і їх треба повсякчас нагадувати особам похилого віку.

О. КАЛАЙДА,
інструктор з агітації і пропаганди ДАІ м. Одеси.

ПИШІТЬ НАМ:

270000, Одеса-Центр, вул. Петра Великого, 2, держуніверситет, редакція газети «За наукові кадри».

ЗАХОДЬТЕ:

Одеса, вул. Петра Великого, 2, 3-й поверх, кімната 86.

ДЗВОНІТЬ:

тел. 23-84-13.

Редактор М. ЩЕРБАНЬ.